

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2005-3-38 (İlk İnceleme)
Karar Sayısı : 05-38/490-118
Karar Tarihi : 2.6.2005

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : Tuncay SONGÖR, Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ, Rıfki ÜNAL,
Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, M. Sıraç ASLAN, Süreyya
ÇAKIN, Mehmet Akif ERSİN.

B. RAPORTÖRLER : Alper KARAKURT, Bedia Sanem ŞİMŞEK

C. ŞİKAYET EDEN : Orsan Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.
E.Edirne Asf. U. Mumcu Mah. M Cad. 2123 Sk No: 13/88
G.O.Paşa/İstanbul

20

İşmen Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.
Mahmutbey Mah. Mostar Köprüsü Cad. Barış Sk. No: 20
Bağcılar/İstanbul

Pulathaneliler Gıda Ürt. Paz. San. Tic. A.Ş.
Cebeci Cad. 648 Sk. No: 85 Küçükköy/İstanbul

30

Orion Dış Ticaret A.Ş.
Kavaklı Mevkii Kavaklı Cad. Sarmaşık Sk. No: 6
Halkalı/İstanbul

D. HAKKINDA İNCELEME YAPILAN:

Mehmetoğlu İç ve Dış Ticaret A.Ş.
Batıkent Kavşağı No:1 Bağlar/Diyarbakır

E. DOSYA KONUSU: Paketlenmiş toz ve kesme şeker satışı ile iştigal eden Mehmetoğlu İç ve Dış Ticaret A.Ş.'nin maliyetlerinin altında satış yaparak rakiplerini piyasa dışına çıkarmaya çalıştığı iddiası.

40

F. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 24.3.2005/1901, 28.3.2005/1983, 29.3.2005/2010, 1.4.2005/2069 ve son olarak 13.4.2005/2360 tarih ve sayılar ile intikal eden başvuru dilekçeleri hakkında düzenlenen 20.05.2005 tarih ve 2005-3-38/İİ-05-AK sayılı İlk İnceleme Raporu 27.5.2005 tarih ve REK.0.07.00.00/101

sayılı Başkanlık Önergesi ile 05-38 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

50 **G. İDDIALARIN ÖZETİ:** Mehmetoğlu İç ve Dış Ticaret A.Ş. (Mehmetoğlu A.Ş.)'nin paketlenmiş toz ve kesme şeker pazarındaki faaliyetleriyle ilgili olarak Kurum kayıtlarına farklı tarihlerde giren dilekçelerde özetle, anılan teşebbüsün daha önce Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde rekabetin kısıtlanmasına neden olduğu, halihazırda İstanbul, Konya, Ankara ve İzmir piyasalarında, maliyetlerinin altında satış fiyatı uygulayarak aynı alanda faaliyet gösteren teşebbüsleri piyasa dışına itmeye çalıştığı iddia edilmiştir.

60 Şikayet dilekçeleri incelendiğinde, yukarıda özet halinde verilen içeriğin tüm dilekçelerde özdeş olarak yer aldığı görülmüştür. Bununla birlikte, 28.3.2005 tarih ve 1938 sayılı Orsan Gıda San. ve Tic. A.Ş. tarafından gönderilen dilekçe ekinde bir maliyet raporuna, Mehmetoğlu A.Ş. tarafından 20.12.2004-31.1.2005 tarihleri arasında uygulanacak örnek prim tablosuna ve yine Mehmetoğlu A.Ş.'nin "Helin" markasıyla piyasaya sunduğu ürünlere ilişkin Şubat 2005 dönemine ait olduğu anlaşılan bir fiyat listesine yer verilmiştir.

70 Maliyet tablosuna göre; 1 kg. paketlenmiş toz şekerin maliyeti 1,81 YTL, 750 gr.'lık 20 paketten oluşan bir koli küp şekerin maliyeti ise 27,21 YTL olarak hesaplanmıştır. Bu hesaplamada temel alınan maliyet kalemleri; şekerin fabrika çıkış fiyatı, ambalaj, nakliye, işçilik ve dağıtım giderleri ana başlıkları altında sıralanmıştır. Hakkında inceleme yapılan Mehmetoğlu A.Ş.'nin ise 1 kg. toz şekerini 1,65 YTL'den, 750 gr. 20'lik küp şekerini ise 25 YTL'den sattığı iddia edilmektedir. Şikayetçilerden Orsan Gıda San. ve Tic. A.Ş. ve İşmen Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.'nin dilekçeleri ekinde yer alan ve şikayet edilen teşebbüse ait fiyat listelerinde ise, Mehmetoğlu A.Ş.'nin 1 kg. toz şeker için 1,70 YTL, 750 gr. 20'lik küp şeker için 26 YTL fiyat belirlemiş olduğu görülmüştür. Aşağıdaki tabloda söz konusu maliyet ve fiyat verileri özet olarak yer almaktadır:

Tablo 1: Paketlenmiş Şeker Maliyetleri ve Mehmetoğlu A.Ş.'nin satış fiyatları (TL)

	Tahmini Maliyet*	İddia Edilen Satış Fiyatı**	Liste Satış Fiyatı***
1 kg toz şeker	1,810,000	1,650,000	1,700,000
750 gr toz şeker (20'lik)	27,210,000	25,000,000	26,000,000

*Şikayetçiler tarafından hazırlanan tahmini maliyet raporuna göre maliyetler.

**Mehmetoğlu A.Ş.'nin şikayet dilekçelerinde iddia edilen satış fiyatları.

***Mehmetoğlu A.Ş.'nin fiyat listelerinde yer alan satış fiyatları.

80

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili Raporda; şikayet konusu eylem hakkında herhangi bir işlem yapılmasına gerek olmadığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

90 Yukarıda özetlenen dilekçe içerikleri ve Tablo 1'de görüldüğü üzere, şikayet dilekçelerinde iddia edilen fiyatlar veya dilekçe eklerinde yer alan fiyatlardan hangisi kabul edilirse edilsin, Mehmetoğlu A.Ş.'ye ait olduğu iddia edilen bu fiyatlar tahmini maliyetlerin altında yer almaktadır. Ancak bu verilerin değerlendirilmesinde rekabet hukuku açısından bazı önemli hususların göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

100 Öncelikle, paketlenmiş şeker satışı ile iştigal eden firmaların faaliyet gösterdikleri coğrafi alana bakılması gerekmektedir. Bu amaçla şikayetçi firmalar ile yapılan görüşmelerde, bu firmaların çoğunluğunun tüm Türkiye'ye satışlarının bulunduğu, bazı firmaların da hipermarket zincirlerinin *private label* ürünlerini fason olarak ürettikleri belirtilmiştir. Şikayetçilerden Orsan Gıda San. ve Tic. A.Ş. yetkilisi de, paketlenmiş şeker piyasasında faaliyet gösteren teşebbüslerin buldukları bölge dışına da satış gerçekleştirdiklerini, Orsan Gıda San. ve Tic. A.Ş.'nin Tansaş için *private label* olarak imal ettiği paketlenmiş mamullerin de tüm Türkiye'deki Tansaş mağazalarına gönderilmekte olduğunu ifade etmiştir.

110 Paketlenmiş şeker piyasasında yer alan teşebbüslerin faaliyetlerinin geniş bir coğrafyaya yayılmış olması ile ilintili olmak üzere dosya konusu şikayetin incelenmesi açısından önemli olan bir diğer husus da, faaliyet gösteren firma sayısıdır. İstanbul Ticaret Odası'nın web sayfasından edinilen bilgilere göre sadece bu Oda'ya kayıtlı şeker imali ile iştigal eden küçük sanayici kategorisinde 18 teşebbüs bulunmaktadır. Ayrıca Orsan Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti. yetkilisi ile Raportörlerce yapılan görüşmede de, küçük ölçekli firmalar hariç, sadece İstanbul bölgesinde şekerin paketlenmesi ve perakende noktalara satışı ile iştigal eden büyük kapasiteli 10-15 firma olduğu ifade edilmiştir. Elde edilen bir diğer bilgi de bu pazarın İstanbul ile sınırlı olmadığı yönündedir. Pazardaki teşebbüslerin buldukları bölgeler dışına da satış yapabildikleri göz önünde bulundurulduğunda, tüm Türkiye'de ilgili pazarda faaliyet gösteren önemli sayıda firma bulunduğu anlaşılmaktadır.

120 Bu veriler, şikayet konusunun doğru değerlendirilmesi noktasında önem kazanmaktadır. Nitekim, şikayet edilen tarafın maliyet altı satış fiyatı uyguladığı iddiaları, esas olarak rekabet hukukunda hakim durumun kötüye kullanılması araçlarından biri olan yıkıcı fiyatlandırmaya yöneliktir. Yıkıcı fiyatlandırma, "rekabet etmek amacıyla uygulanan promosyon vb. faaliyetlerin dışında olmak üzere, rakipleri piyasa dışına itmek güdüsüyle fiyatların yapay olarak düşürülmesi" olarak tanımlanabilir. Bu yönde bir strateji, piyasa dışına itmek ya da rekabetçi güdü ile fiyat indirimi eğilimini bastırmak amacıyla mevcut rakiplere yönelik uygulanabildiği gibi, piyasaya girişleri caydırmak amacıyla potansiyel rakiplere de yönelebilmektedir. Yıkıcı fiyat stratejisinin en önemli unsurlarından biri ise, rekabet hukukunda hakim durum kavramıyla ifade edilen iktisadi üstünlüktür. Buradaki temel mantık, bir teşebbüsün yıkıcı fiyat uygulamasına

130

girişebilmesinin ancak muhtemel zarara rakibine göre daha uzun süre dayanabilmesine bağlı olduğudur. Bu da, bir teşebbüsün yıkıcı fiyat uyguladığının kabul edilebilmesi için öncelikle bu teşebbüsün ilgili pazarda hakim durumda olduğunu göstermek gerektiği anlamına gelmektedir.

140 Yukarıda yer verilen veriler doğrultusunda, Mehmetoğlu A.Ş.'nin yıkıcı fiyatlandırma uygulamasının ilk koşulu olan hakim durum kriterini karşılamadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Nitekim, gerek şikayet başvurularında rekabetin kısıtlandığının iddia edildiği bölgelerden biri olan İstanbul'da, gerekse Türkiye'nin diğer bölgelerinde aynı alanda faaliyet gösteren teşebbüslerin sayıca çokluğu ilgili pazarın yapısı hakkında ipucu vermektedir. Oyuncu sayısının piyasada etkin rekabeti sağlayabilecek düzeyde olması nedeniyle Mehmetoğlu A.Ş.'nin ilgili piyasada hakim durumda olamayacağı kanaatine varılmıştır.

150 Öte yandan, yıkıcı fiyat stratejisinin tanımı kapsamındaki bir diğer temel unsur olan maliyet altı satış kriteri açısından bakıldığında, şikayetçi teşebbüsler tüm firmalar için geçerli olacağını düşündükleri bir ortalama maliyet rakamı sunmakta ve buna temel olarak da teşebbüslerin şeker fabrikalarından aynı fiyatla alım yapmalarını göstermektedirler. Diğer bir deyişle, şeker fabrikalarının¹ genellikle yapılan alımın hacmi üzerinden fiyatlarında değişiklik yapmadıkları ve yüksek miktarda alım yapılması durumunda daha yüksek iskonto verilmesinin yaygın bir uygulama olmadığı iddia edilmekte, paketlenmiş şeker imal eden firmaların aynı dönemde farklı fabrikalardan alım yapabildikleri de eklenmektedir. Bununla birlikte, Mehmetoğlu A.Ş.'nin maliyet avantajı sağlayıp sağlayamadığına ilişkin kesin veriler de sunulamamaktadır.

160 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6. maddesinde bir veya birden fazla teşebbüsün, ülkenin bütününde ya da bir bölümünde, bir mal veya hizmet piyasasındaki hakim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanmasının hukuka aykırı ve yasak olduğu belirtilmekte ve rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemlerin bu duruma örnek teşkil edebileceği ifade edilmektedir. Bu bağlamda maliyet altı satış fiyatı, rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılması olarak kabul edilebilir. Ancak yukarıda yer alan değerlendirmeler ışığında hakim durumda olmadığı kabul edilen bir teşebbüsün uyguladığı maliyet altı satış fiyatının 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi çerçevesinde ihlal olarak değerlendirilmesi mümkün değildir.

170

¹ Türkiye'de 25'i Türkiye Şeker Fabrikaları'na ait olmak üzere pancar şekeri üreten 30 fabrika bulunmaktadır.

05-38/490-118

J. SONUÇ

Şikayetin niteliğine ve düzenlenen rapora göre, şikayet konusu ile ilgili olarak 4054 sayılı Kanun kapsamında herhangi bir işlem yapılmasına gerek olmadığına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.